

Projekt: Izlij vodu da nas ne bodu

Prof. dr. sc. Enrih Merdić

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odjel za biologiju

Sadržaj predavanja

- ┆ Azijski tigrasti komarac *Aedes albopictus*
- ┆ Kako se projekt razvijao
- ┆ Uključenje u projekt
  - Pripreme
  - Provedba
  - Sumiranje rezultata
- ┆ Razmjena kontakata i podjela materijala

Azijski tigrasti komarac *Aedes albopictus*

„Invazivac“ *Aedes albopictus*

Hoće li ovo biti još „jedno“ predavanje o tigrastom

Zašto ih uopće zovemo invazivne vrste?

Ima li to negativnu konotaciju?

- Zato što su prilagodljive?
- Ili zato što ...

Aedes albopictus (Skuse, 1894)

- Odrasli

- Izrazito obojenje, crno–bijelo
- Izrazita bijela pruga po sredini mezonotuma
- Skutelum bijel
- Tarczusi s bijelim prstenovima, zadnja noga više prstenova
- 5. tarsus zadnje noge bijel

Aedes albopictus - ukratko

Azijski tigrasti komarac – hrvatsko ime

- U zadnjih 40tak godina raširio se po cijelom svijetu
  - Molestira uglavnom na otvorenom preko cijelog dana (u sjeni)
  - Za leglo mu je potrebna jako mala količina vode
  - Polaže jaja iznad površine vode
  - Slab letač - do 100 m od legla
  - Vrlo kompetentan vektor (drugi najefikasniji vektor patogena)

Stanište

Šupljine drveća – osnovno stanište

Na **autohtonom** području se može naći i u šumi, ruralno, suburbano i urbano

Alohtnono - rabljene gume, burad, vaze na grobljima i sve ostale male nakupine vode

Sjenovito

Zašto je problematičan

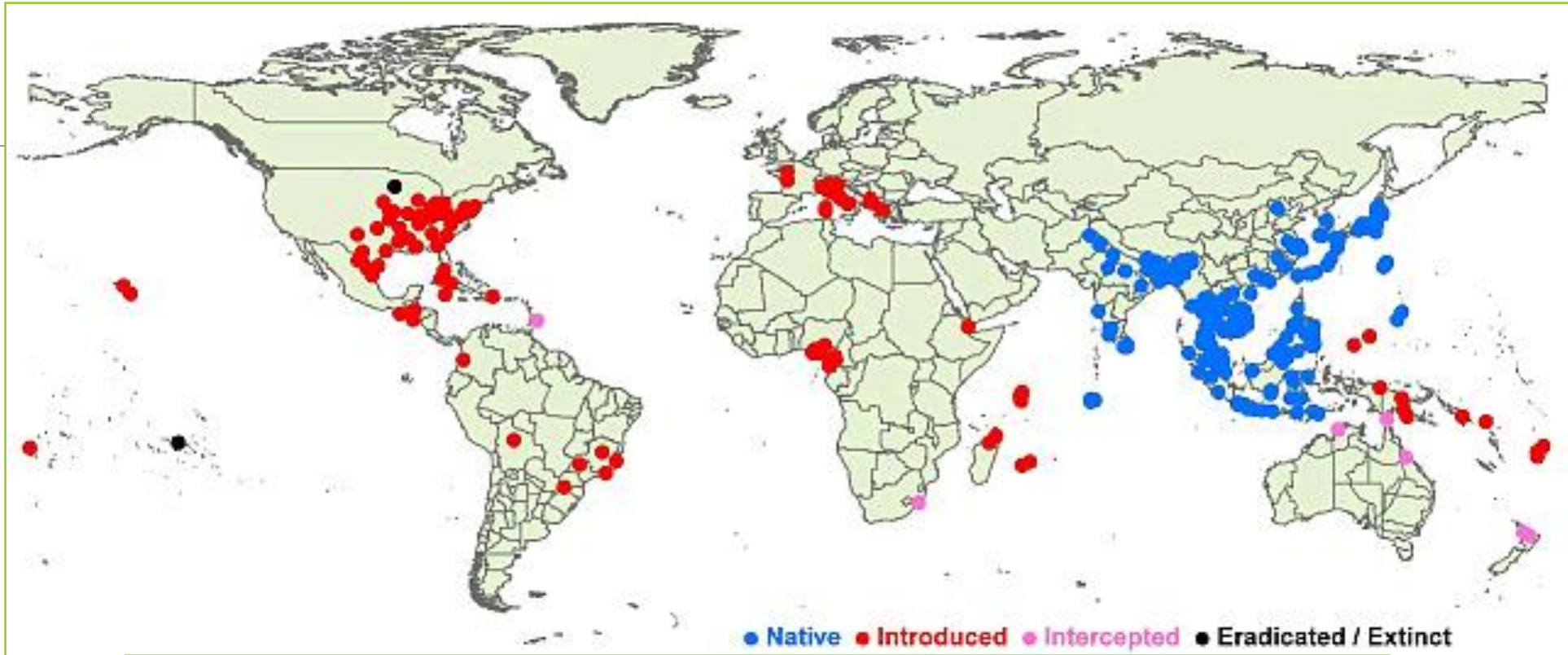

- ✓ Kontejneri – mjesto za leglo
- ✓ Jaja otporna na isušivanje
- ✓ Hrani se na različitim domaćinima
- ✓ Širi se ljudskim aktivnostima
- ✓ Prilagodio se na umjerenu klimu (+ zimska dijapauza)

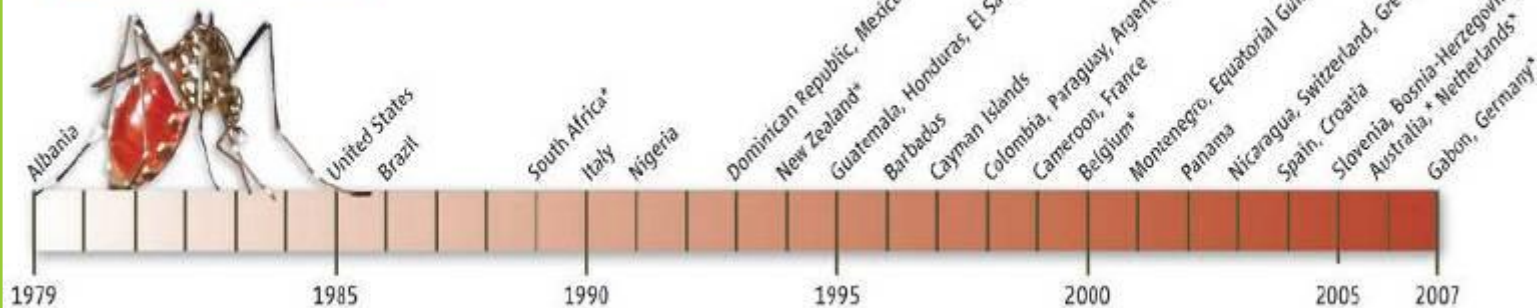
Rizici

- ✓ **Prijetnja bioraznolikosti**
  - Homogenizacija staništa kozmopolitskim vrstama
  - Obnova izvorne raznolikosti nemoguća
- ✓ **Prijetnja zdravlju ljudi i životinja**
  - Smetaju/iritiraju kada bodu i prenose bolesti

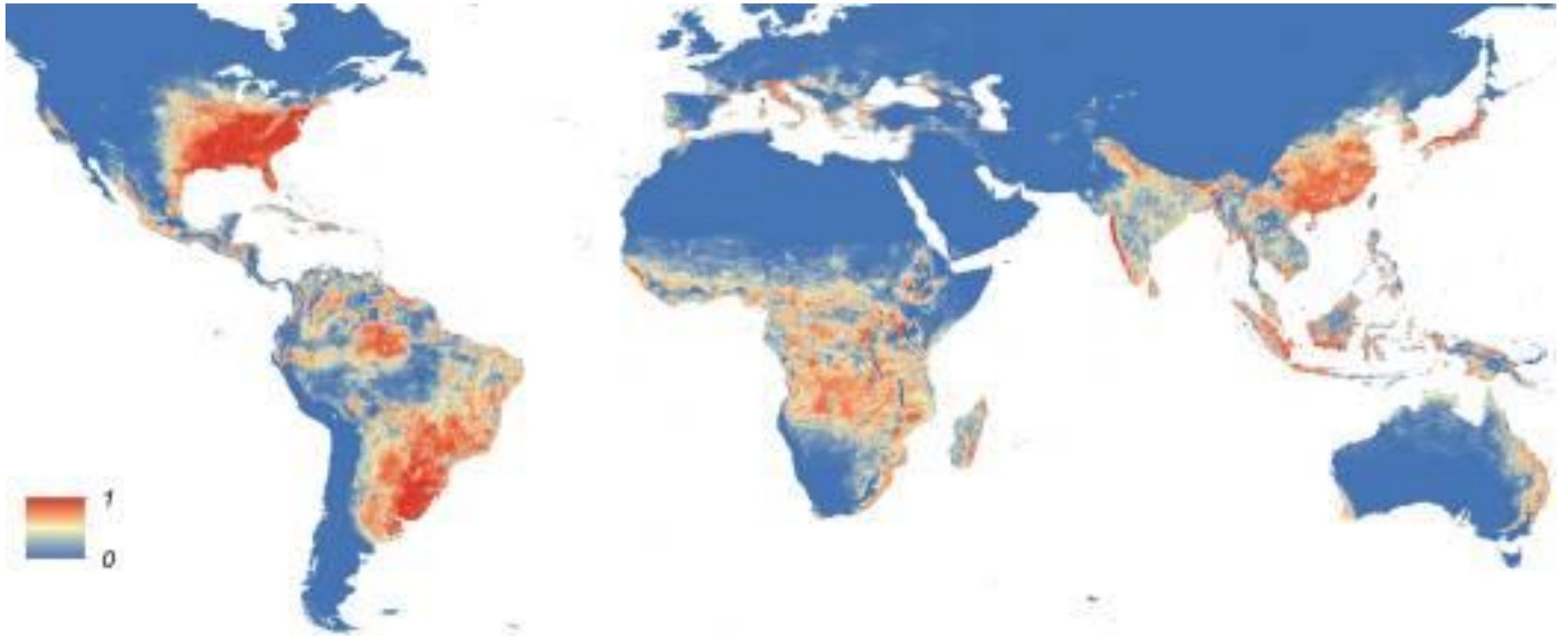
Širenje po svijetu

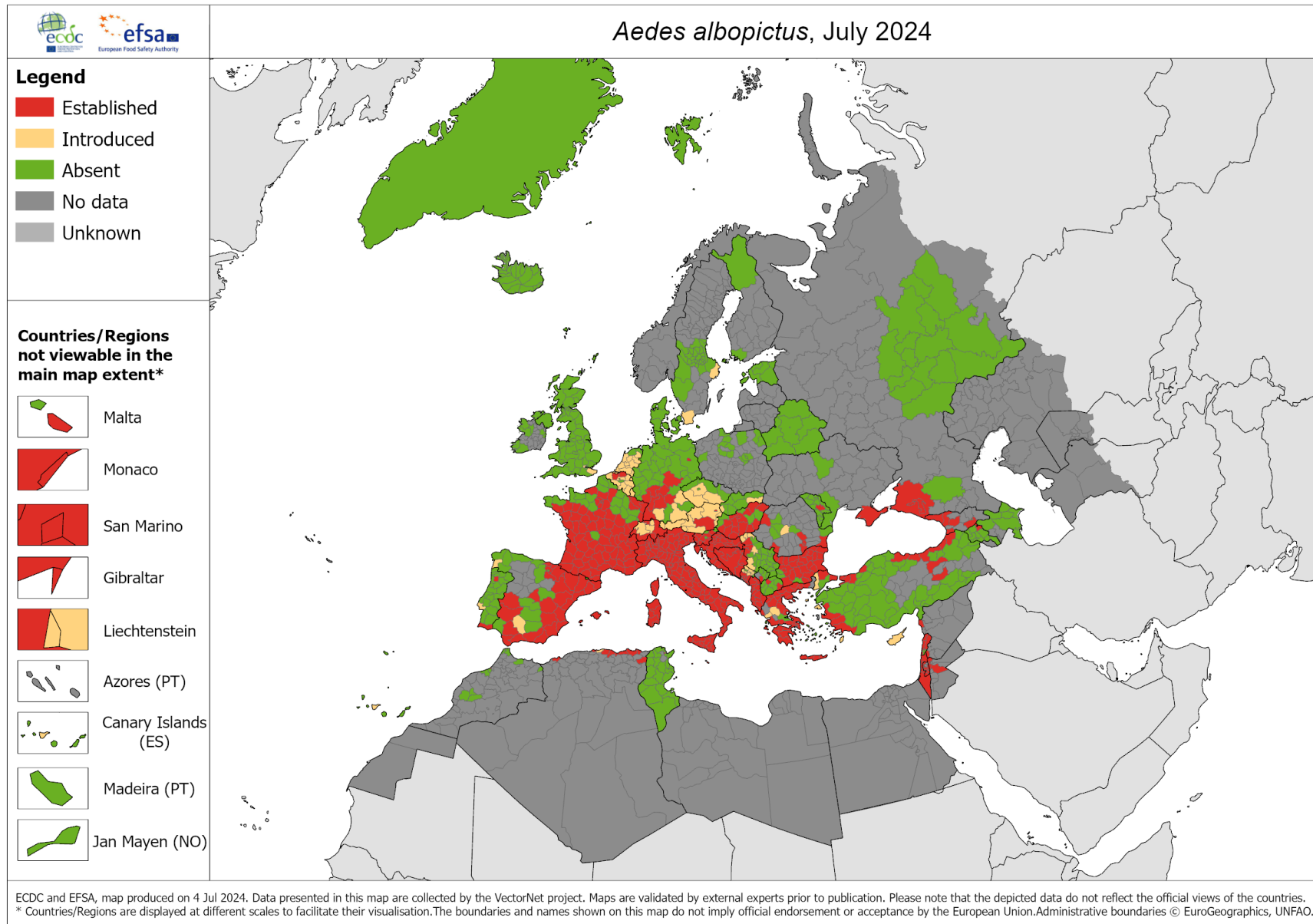
Aedes albopictus invasions

Trenutno rasprostranjenje u Svijetu

Trenutno rasprostranjenje u Europi

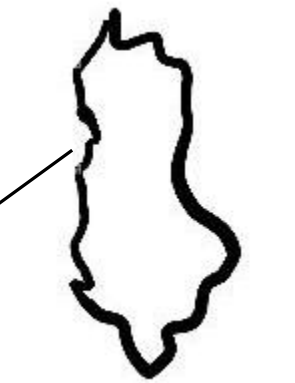
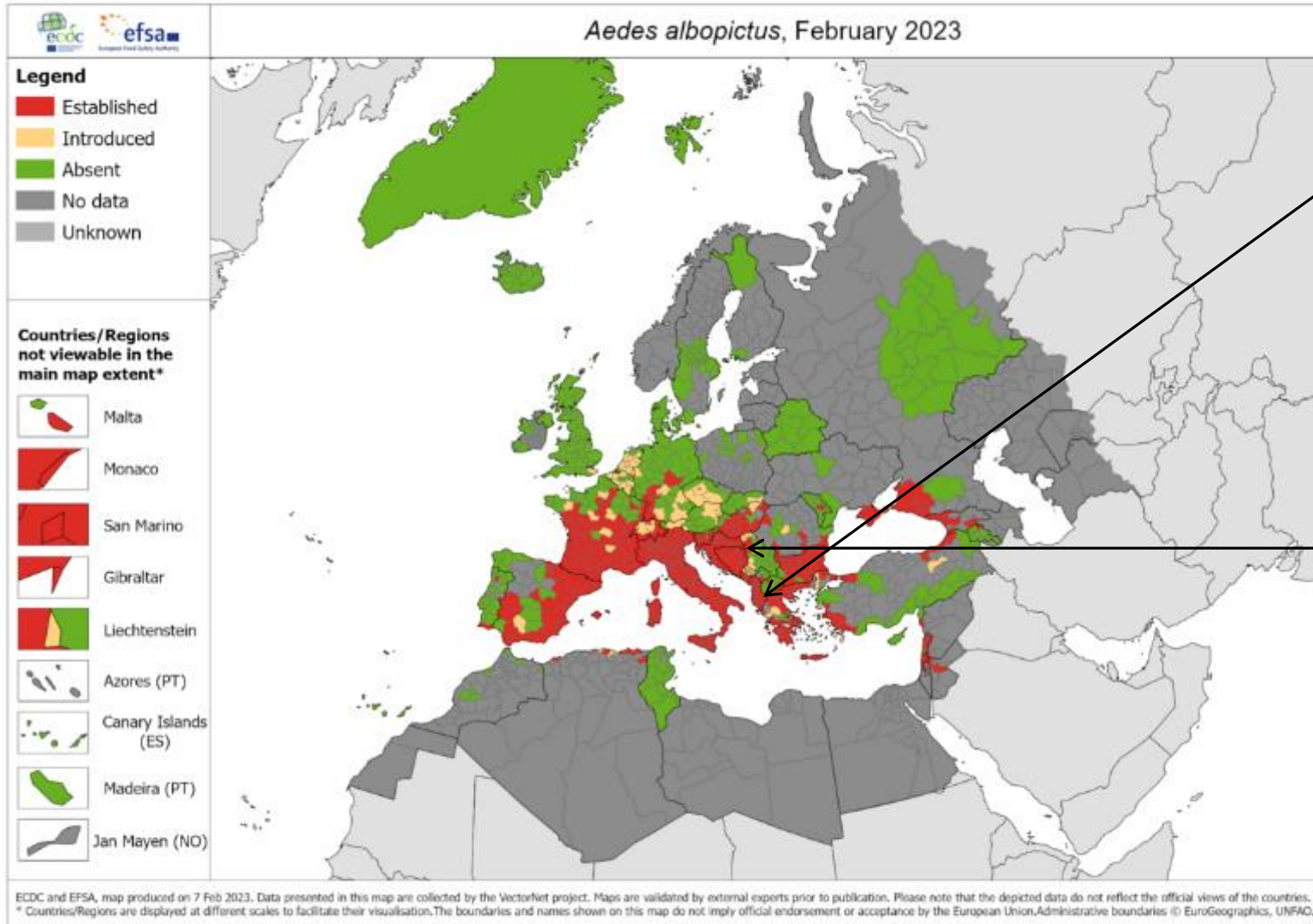
Aedes (Stegomyia) albopictus (Skuse, 1894)

Azijski tigrasti komarac

- Prilagodba na umjetno stanište i čest način introdukcije i širenja vrste putem međukontinentalnog transporta rabljenih guma

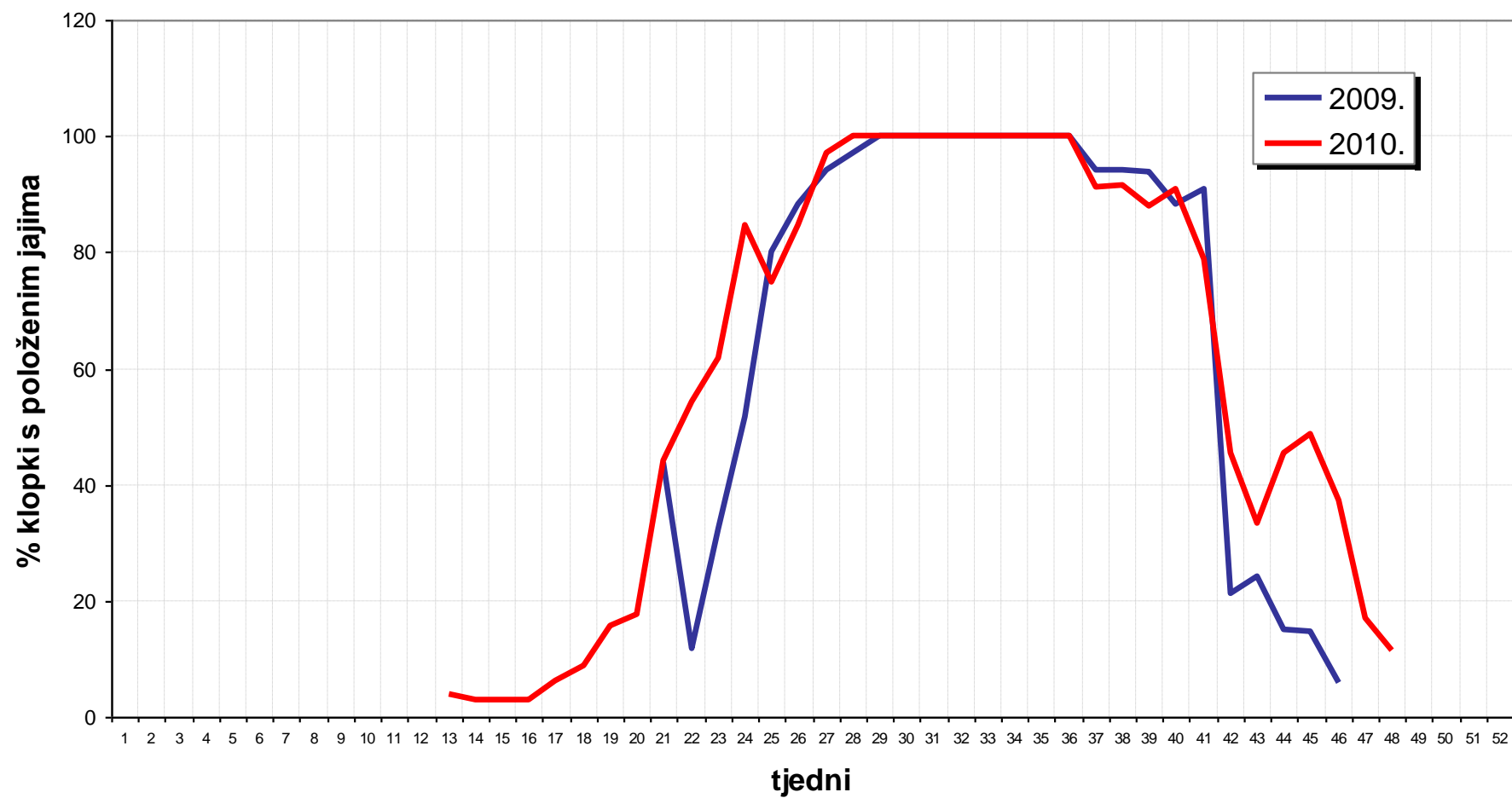

Albanija (1979.)
- Prvi nalaz vrste u Evropi

Hrvatska (2004.)

Sezonska aktivnost - % klopki s jajima u Splitu

Kontrola tigrastih komaraca

Vrlo problematična

Organiziranu kontrolu koje organiziraju JLS moguće je samo djelomično provesti

- šahtovi, kanali u sjeni

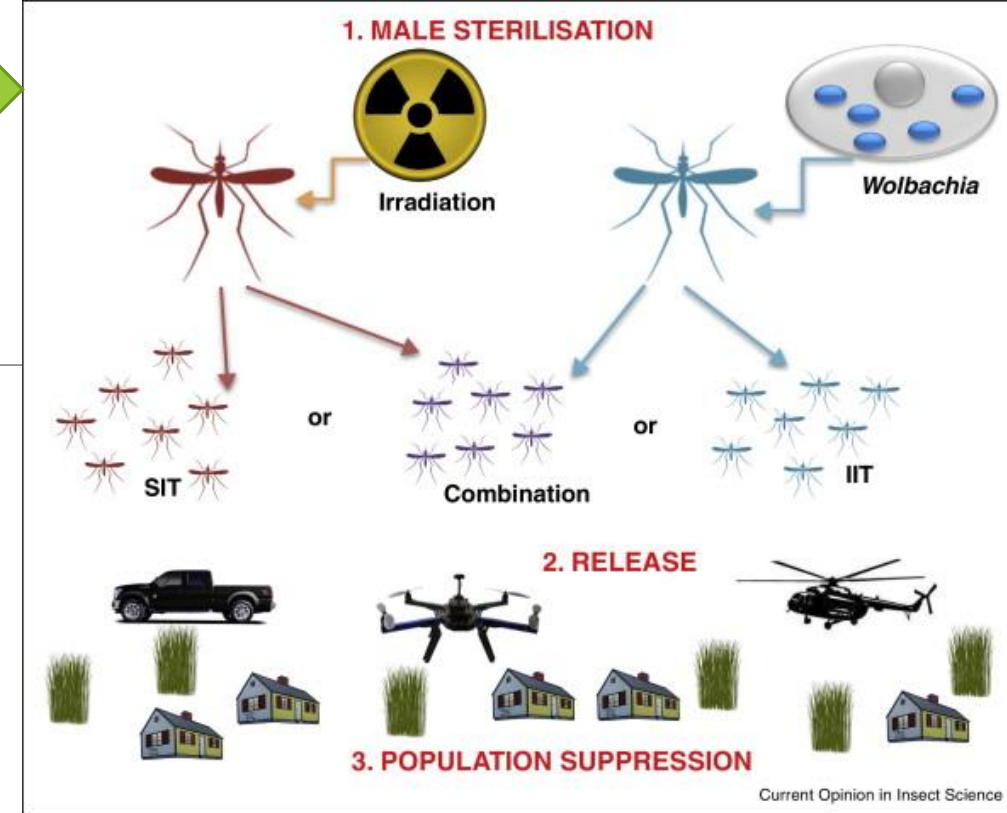
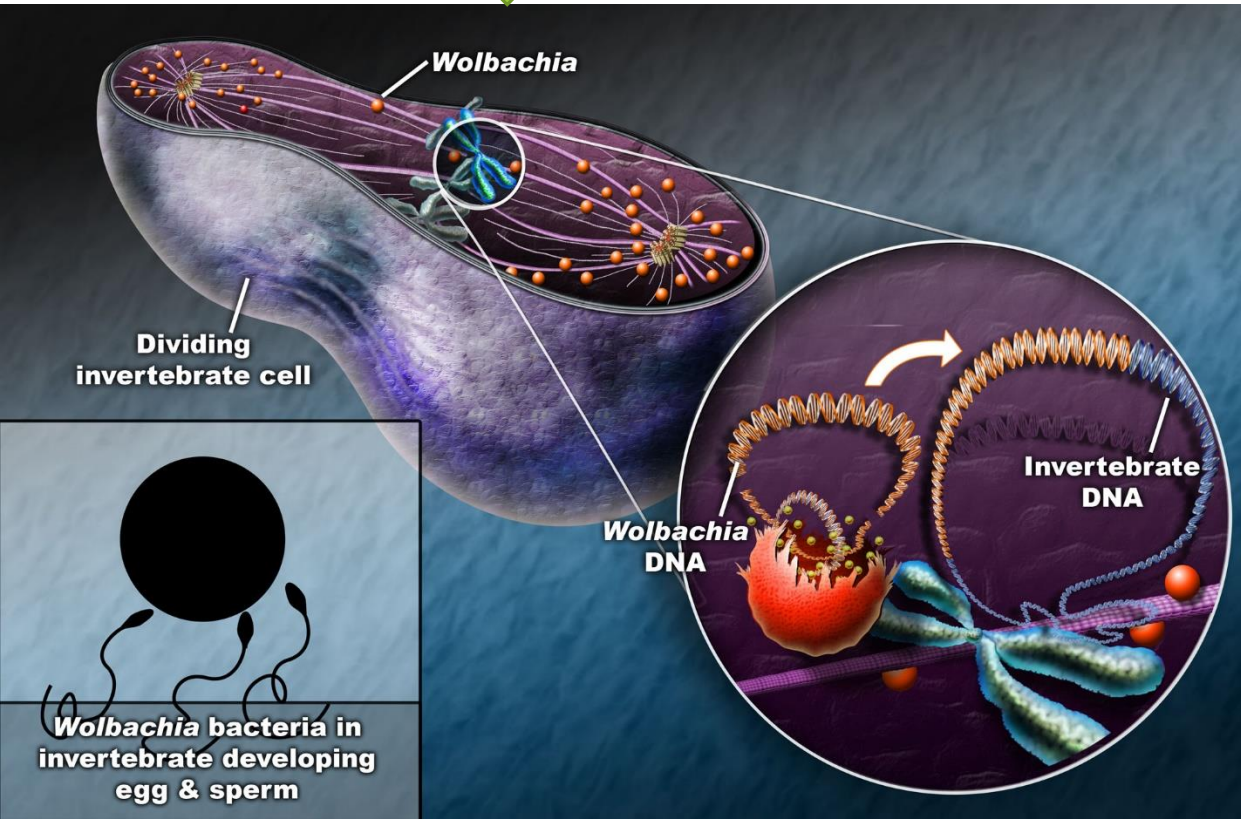
Klasično tretiranje neefikasno

Različite metode

Unošenje bakterije iz roda *Wolbachia* u populaciju tigrastih komaraca koje značajno smanjuju reproduktivne sposobnosti svojih domaćina

SIT (sterile insect technique) metoda je kojom se u infestirano područje unosi veći broj sterilnih mužjaka koji se pare s divljim ženkama i na taj način sprječava stvaranje potomstva

Stavljanje preparata za regulaciju presvlačenja ličinki u ovipozicijske klopke i komarice koje polažu jaja same raznose preparat na nova legla

Sve ove metode kontrole imaju svoje dobre strane, ali i ograničenja

Mjere suzbijanja i sprječavanje širenja tigrastog komarca

Temelje se na otkrivanju i uklanjanju potencijalnih i trajnih legala komaraca

Suzbijanju ličinki u leglima koje nije moguće trajno ukloniti

Veliki problem: **legla u privatnom prostoru!**

Najbolji način kontrole tigrastog komarca je edukacija građana da sami rade eliminaciju legala u vlastitom dvorištu

EDUKACIJA

Citizen
science

Kako se projekt razvijao

Projekt u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Odjel za biologiju je 2019. godine izradio projekt za Vukovarsko-srijemsku županiju

Većina legala tigrastih komaraca, nalazi se na privatnim posjedima

Tamo je tretman nije moguće provesti

Edukacija građana Vukovarsko-srijemske županije da iz svojih dvorišta uklone posude i predmete s vodom i time eliminiraju potencijalna legla tigrastim komarcima i sprečavaju njihovo daljnje širenje.

Poduzimanjem navedenih postupaka može se znatno smanjiti broj komaraca

---

Projekt je bio usmjeren na edukaciju građana uopće – nije donio neke rezultate (letci – anketa)...

Dio projekta odnosio se na učenike (uglavnom 7 razredi OŠ) – to je bio pun pogodak!

Kako se odvijao

Uspostava kontakta i dogovor (ŽSV)

Edukacija edukatora (nastavnika)

Dostava potrebnih materijala

Edukacija učenika i podjela zadataka

Prikupljanje, obrada i analiza podataka

Što je zadatak za učenike

Postavite klopke

- Kako bi provjerili legu li se komarci u vašem dvorištu

Pokupite klopke nakon 7 dana

- Izvadite pločicu i umotajte u papirnati ubrus

Donesite klopke u školu

Pod lupom pregledajte lesonit pločicu i prebrojte jaja

Projekt „Izlij vodu da nas ne budu“

- Projekt se provodi od 2019. godine
- Započet u Vukovarsko-srijemskoj županiji u vrijeme pandemije
- 2019. godine napravljena je priprema materijala
- 2020. sudjelovalo je 12 škola (10 osnovnih i 2 srednje) s ukupno 328 učenika
- 2021. sudjelovalo je 25 škola (24 osnovnih i 1 srednja) s ukupno **353!**? učenika
- 2022. sudjelovalo je 23 škola (21 osnovnih i 2 srednje) s ukupno 554 učenika
- 2023. sudjelovalo je 28 škola (25 osnovnih i 3 srednje) s ukupno 515 učenika
- 2024. sudjelovalo je 47 škola (44 osnovnih i 3 srednje) s ukupno 855 učenika
- Veliki interes nastavnika biologije, budući da je tema zanimljiva i lako izvediva

Broj/Number – Godina/year	2020	2021	2022	2023	2024
Broj škola/Number of schools	12	25	23	28	47
Broj klopki/Number of traps	328	353	554	515	885
Broj pozitivnih klopki/Number of positive traps	154	179	248	220	375
Broja jaja/Number of eggs	2913	2375	2494	4106	4488

Rezultati

Najvažniji rezultat !!!!!

Učenici sami postavili klopke!

Uхватili komarce iz svog dvorišta!

Uključenje u projekt

Pozivamo sve zainteresirane da
se uključe u projekt

Uključenje u projekt - priprema

Nakon edukacije (ovo predavanje) potrebno je razmijeniti kontakte

Uključiti u školski kurikulum kroz projekt, izvannastavnu aktivnosti ili dodatnu nastavu

Prikupiti materijale za izvedbu (dobit ćete klopke, letke, poster, na web stranici se nalazi predavanje za učenike i svi ostali materijali - video tutorial)

izlijvodu.biologija.unios.hr

Neki ishodi koje je moguće realizirati

- **BIO OŠ B.7.2.** Analizira utjecaj životnih navika i rizičnih čimbenika na zdravlje organizma ističući važnost prepoznavanja simptoma bolesti i pravovremenoga poduzimanja mjera zaštite
- **BIO OŠ B.7.3.** Stavlja u odnos prilagodbe živih bića i životne uvjete
- **KEM OŠ D.7.1.** Povezuje rezultate i zaključke istraživanja s konceptualnim spoznajama
- **KEM OŠ D. 7.3.** Uočava zakonitosti uopćavanjem podataka prikazanih tekstom, crtežom, modelima, tablicama i grafovima

---

Uključenje u projekt - provedba

Odraditi predavanje po prezentaciji (koju možete prilagoditi ako mislite da treba)

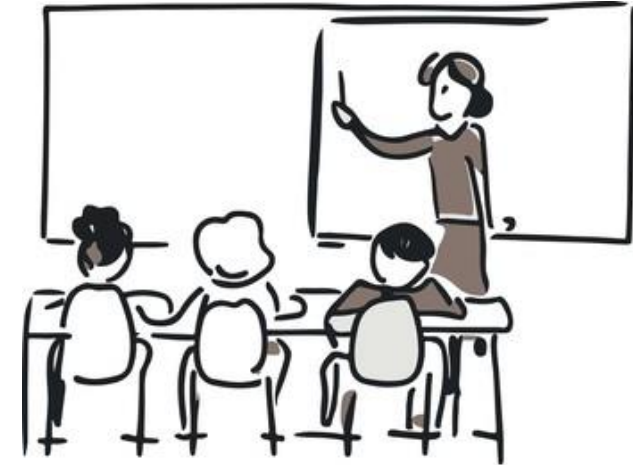

Na kraju predavanja dati učenicima klopke i zadati im zadatak

Klopke trebaju biti izložene tjedan dana tijekom rujna!

Prilikom uzimanja uzorka **važno** je zamotati lesonit pločicu u ubrusni papir i donijeti u školu

Pregledavanje pločica i brojanje jaja tigrastih komaraca u razredu

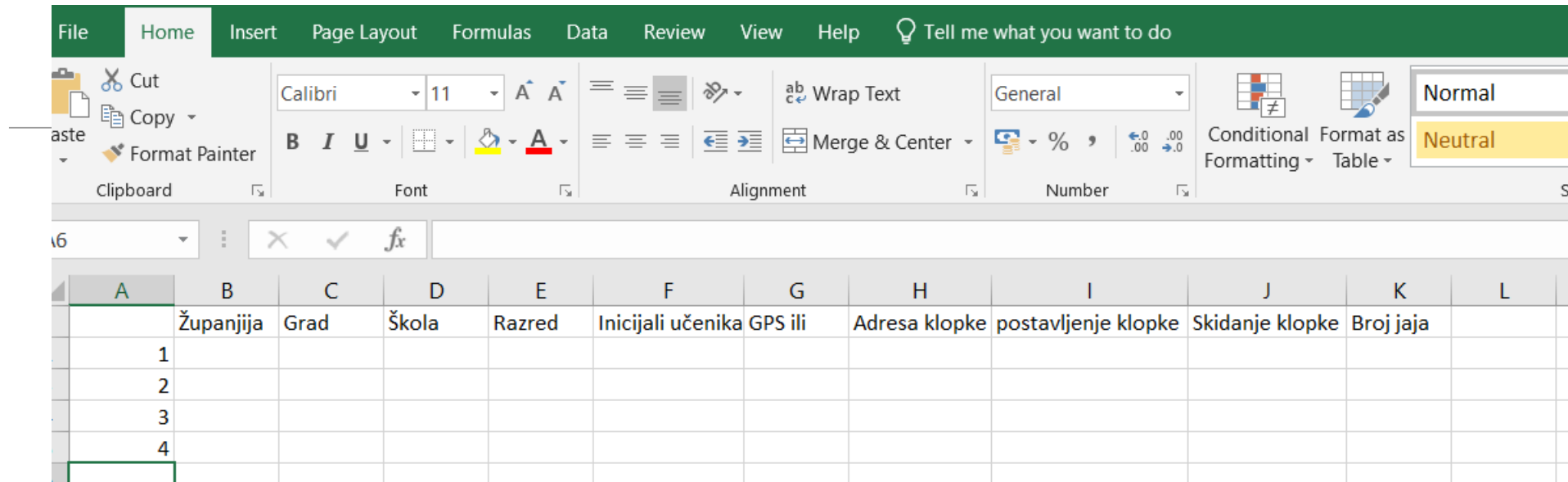

Uključenje u projekt – sumiranje rezultata

Broj jaja unijeti u (excel) tablicu s traženim podacima za svakog učenika (klopku)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
	Županija	Grad	Škola	Razred	Inicijali učenika	GPS ili	Adresa klopke	postavljenje klopke	Skidanje klopke	Broj jaja	
1											
2											
3											
4											

Poslati tablicu na email projekta (ISKLUČIVO POJEDINAČNO)

Voditelj projekta i njegov tim sumirat će sve rezultate i dobit ćete ih na uvid

Za sudjelovanje na projektu dobit ćete **potvrdu o sudjelovanju**

Što nam je potrebno

Prije svega – dobra volja

Istraživačka nastava

Materijale dobijete:
prezentaciju, klopke i
daščice, letke, poster ...

U školi dobro bi došla binokularna lupa

Ali može i bez nje .....

TIGRASTI KOMARAC *Aedes albopictus*

AKTIVAN 24h

Uznemirava i smeta ljude pri dnevnim aktivnostima

PRILAGODLJIV

Birno osvaja nova područja (legla), vrlo prilagodljiv vremenskim uvjetima i okolini

ALERGIJSKE REAKCIJE

Može uzrokovati jake alergijske reakcije na koži

VEKTOR ZA VIRUSE

Pogodan kao prijenosnik teških i opasnih* bolesti *(Dengue, Zika, Žuta groznica)

IZLIJTE STAJAČU VODU

Stajaća voda je izvor legala komaraca ispraznite spremnike vode u svom dvorištu

ODRŽAVAJTE ZELENE POVRŠINE

Zarasta ovisnica i neodržavana travnata površina su primjeri gdje se komarci zadržavaju

OBUČITE SE PRIKLADNO

Nosite dugi rukavi i hlače da prekriti ruku i noge

ZAŠTITITE SVOJ DOM

Stavite mrežice na prozore da spriječite ulazak komaraca

IZLIJ VODU DA NAS NE BODU!

Zaključak

- Edukacijom o kontroli tigrastih komaraca kroz ovih pet godina obuhvaćeno je oko 3500 učenika, a od preko 2600 učenika smo dobili rezultate
- Zadovoljstvo nastavnika koji su u kurikulum uveli temu edukacije o kontroli tigrastog komarca
- Pretakanje teorijskog u praktično i iskustveno znanje učenika
- Idemo dalje i u 2025, 2026, itd ....
- Ako još niste – uključite se

Za one koji žele više

Ova tema se može proširiti:

- Pratiti dinamiku populacije
- Pratiti razvojne stadije kukaca (komaraca)
- Povezati za brojem odraslih komaraca (uključivanje drugih metoda uzorkovanja)
- Provesti anketu o poznavanju biologije tigrastog komarca kod različitih skupina ljudi

....

Razmjena kontakata i podjela materijala

Voditelj projekta:

Prof. dr. sc. Enrih Merdić: enrih@biologija.unios.hr

Mobilni: 091 537 1240

Istraživački tim:

Dr. sc. Nataša Bušić, mr. sc. Sanja Merdić, mr. sc. Ivana Vručina, Ramona Ana Davidović mag. nat. prot.

Email projekta: izlij.vodu@biologija.unios.hr

ZATO

Izlij vodu!!!!

Da nas ne bodu!!!

Hvala na pozornosti